

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literarin, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32.

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari si „Federatiunii“

Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:

4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 9/21. fauru, 1868.

De abîe se compusera diferintiele escate, intre curtile de Vien'a si Berolinu, d'in caus'a pasuporturilor date emigratorilor Anoverani, acum protectiunea si ospetalitatea data ex-regelui Anoveranu, amenintia a incordâ de nou referintiele acestoru doue curti. Intre scirile electrice sosite d'in Vien'a, un'a anuncia câ, solulu Prussiei la curtea de Vien'a ar fi protestatu in contr'a cuventârii (toastu) ex-regelui Giorgiu, carele cu ocaziunea aniversariei casatoriei sale, dechiarâ, câ spereza a se reintorce in Anover'a „ca rege liberu si nedependinte“ si luandu in consideratiune susceptibilitatea Prussiei, usioru se pote intemplâ ca acest'a sê arunce responsabilitatea asupra guvernului austriacu pentru agitatiunile Anoverane tolerate in vecinatatea sa, cu atâtu mai vertosu cîte cabinetulu de Vien'a, cu ocaziunea afacerii pasuporturilor dedese asigurarea, câ in asta privintia guvernului prussianu nu va mai da causa de gravamine. — Este lucru tristu pentru marele diplomatulu alu Austriei, dl Beust, câ in tote frecârile si imparechiârile ce le are cu guvernulu prussianu, nu ca sê fie spriginitu de potintele aliatu imp. Napoleonu, ci d'in contra, este parasitu, ba acestu-a grabesce a da Prussiei cele mai intime asigurari de amicitia si respinge ori ce comuniune cu agitatiunile antiprussiane. — Prussia pretinde acum ca cabinetulu de Vien'a sê desavueze (desmintiesca) formalu agitatiunea anoverana. Dupa cîte veduramu pana acum se pote prevedè câ D. Beust va implinî acesta pretensiune a Prussiei, dar cu tote aceste relatiunile intre ambele curti voru remanè preaincordate, precum sunt asta-di.

Amintisem in nr. tr. câ d. Beust nu are norocu neci cu incercârile sale in privint'a modificatiunii concordatului, la curtea de Rom'a. Diurnalele fr. imprascia sciri electrice, câ Prussia folosindu-se de resimtiulu ce domnesce la Rom'a, fatia cu Austri'a, staruesce a infintia nunciatura la curtea de Berolinu, pentru ca estu modu sê cascige bunavointi'a Ponteficelui, vedi bine totu pre socotell'a Austriei. Diurnalele nemtiesci d'in Vien'a nu mai potu de necasu pentru uneltirile aceste, cari d'insele le afirma a fi tote nesce machinatiuni a le guvernului francescu, cu scopu de a nutri pururea neincrederea intre Austri'a si Prussia, precum staruesce de alta parte a fomentâ inimicitiele intre Rom'a si Itali'a, — aceste ar fi intru interesulu Franciei, carea vre sê cfeptuesca ca Austri'a sê se arunce in bratiile ei, si la intemplare candu s'ar incaierâ cu Prussia, ar lasâ-o in sfârta. Nu dicemu ba, câ-ci Austri'a au mai patîtu-o totu asiè, dar ne mirâmu de agerimea diplomatica a dlui Beust, carele nu vede curs'a.

Intre Itali'a si Franci'a se urmeza negociatiuni in cestiunea romana. Franci'a insiste ca Itali'a sê recunosca neconditiunatu validitatea conventiunii d'in septemvre. Cabinetulu de Florinti'a nu refuseza, au si notificatu la Paris, câ stâ pentru conventiune, dar cabinetulu Tuilerieloru pretinde ca parlamentulu ital. sê faca asemene dechiaratiune, atunci apoi va scote ostile d'in statulu ponteficiu si padi'a graniteloru o lasa éra Italiei. Acest'a dechiarâ câ nu pote primi padi'a marginiloru pana candu guvernulu ponteficiu si ex-regele Franciscu II. nu voru incetâ a spriginî organisarea bandeloru, pana candu nu se voru rectificâ marginile si pana candu Italiei nu i-se va da dreptulu de garnisona in câte-va cetâti a le statului ponteficiu. Curtii de Rom'a se notificara aceste pretinsiuni, dar d'ins'a le au respinsu.

Reform'a electorala intrudusa prin lege in Angli'a nu e inca aplicata neci in Scoti'a neci in Irlandi'a. In siedinti'a de 17, l. c. parlamentulu au votatu

unu bilu, carele impoternicesce pre guvernulu de a sustienè in Irland'a suspensiunea cartei constitutiunale (*habeas corpus*) inca si pentru acestu-anu. Guvernulu se va splicâ in siedinti'a de 25. l. c. a supra intentiuniloru sale fatia cu acesta ominosa cestiunea Irlandei.

Diurnalulu „Wanderer“ i-se serie d'in Bucuresci, câ d'in insarcinarea comitetului centrale rusobulgaru de acolo, se tiparescu medalione de unu graveur (taiatoriu) prussianu. Acele porta inscriptiunea cu litere cirile, in limb'a bulgara: „Narodna godrost“ (tarla natiunale) éra pre aversu „Swoboda ile smert“ (Libertatea séu morte.) Corespundintele adange totu odata, câ guvernulu Romaniei se preface a nu vedè, a nu scè nemica de acést'a. Totodata corespundintele vre a scè câ missiunea dlui Cantacuzinu si a parintelui Melchiselec la Petrupole este nu numai de a regulâ nescari cestiuni politice si basericesci (?) ci a fara de aceste a petî pre a dou'a fiica a mareducelui Constantinu, pre mareduces'a Ver'a (Credinti'a) sora a reginei grecesci; séu (se vede totu-si câ numai conieptureza dsa) pre a trei-a fiica a regelui Danimarcei, pre principes'a Tyra sora a principesei (anglezesci) de Gallesu si a mareducesei, socia a principelui de corona rusescu, — de muhere pentru Carlu, Domnitorulu Romaniloru. Amendou principesele sunt numai de 14 ani, prin urmare cununî'a nu s'ar potè intemplâ indata precum ar dorî Romanii, observa corespundintele. Luâmu notiia si despre aceste noutâti, fâra a le crede séu a le comentâ, ci acceptâmu ca viitorulu mai de aproape sê ni dee desluciri.

Activitatea dietei Ungariei.

(Urmare.)

Capu V.

Drepturi de natiunalitate pre terenulu judecatoriei.

§. 24. Cetationulu de ori-care natiunalitate, in acele casuri in cari, fara intrevonire advocatiale, séu in calitate de actore, séu de incatu, séu de recurentu pretinde si pote pretinde apărarea legii respective ajutorulu judecatorielu:

pote intrebuintâ in comunitatea si cerculu séu propriu limb'a materna,

in alte comunitâti limb'a séu un'a d'in limbele comunitâti respective,

in jurisdictiunea sa l. propria materna, séu limb'a protocolulu jurisdictiunii, séu un'a d'in limbele aceleia (jurisdictiunii), in alte jurisdictiuni numai limb'a protocolaria séu un'a d'in limbele acelor'a.

§. 25. Judecatorielu in casurile §. 24., si ideca:

in procedurile de natur'a caseloru necontroverse decide si delibereza in limb'a suscernerii séu a esibilitului respectivu si in a interesatiloru;

ér' in procese, pertraparea o duce in limb'a litigantiloru, ascultarea marturiloru, oculat'a (investigatiune) si alte afaceri judecatoriesci in limb'a personeloru ascultate séu aplicate, in fine protocolulu lu-duce in limb'a protocolaria a jurisdictiunii, si de cumva ar' fi mai multe (limbe protocolarie) in aceea, in care se invoiescu, duce protocolulu in ori care d'in acele, dupa placu.

Decisiunea citatiunale, in interesulu pârtii citande, daca se pote scirici locuinti'a ei indata, are a se face in limb'a materna aceleia (pârtii), altmentre in limb'a oficiale a statului ca limba midilocitoria; dar' tote decisiunile otaririle séu sentintiele, ba in casuri extraordinarie si documintele mai insemnate, dorindu pârtile si interesatii, publica séu comunica si in limb'a a celor'a.

§. 26. Daca pârtile se represinta prin advocatu séu su obligate a se represintâ, advocatulu actorelui pote se alege limb'a jurisdictiunii respective séu un'a d'in limbele aceleia, ér' advocatulu séu advocatii incatului, daca nu voiescu a apără in limb'a alesa de advocatulu actorelui, suntu obligati a intrebuintâ limb'a magiara.

§. 27. Decisiunea citatoria are a se concepe in limb'a esibilitului, inse in interesulu partidei citande daca se pote scirici indata, si in limb'a aceleia a ltecum in limba oficiale a statului, ca limba midilocitoria.

Decisiunea, resolutiunea si sentinti'a are a se comunicâ si publicâ in limb'a procesului si d'in respectulu apelarei are a se aduce si in limb'a oficiale a statului.

§. 28. In causele, cari se tienu de competintia judecatorieloru cambiali, limb'a procesului in interesulu creditulu publicu e cea magiara.

§. 29. Limb'a manipulatii interne a judecatorieloru seculari, cari aterna dela alegere, o cea magiara; judecatoriele eclesiastice si-alegu ele inse-si limb'a manipulatii.

§. 30. Limb'a deregatorieloru de la cartea funduale e cea magiara; inse resolutiunile dorindu partidele au a se da in limb'a manipulatii interne a jurisdictiunii, si decumva ar' fi mai multe de aceste, atunci in acc'a limba d'in ele in care partid'a poftesce ca sê se dee; totu in aceea-si limba suntu a se da si estrasele in copia autentica.

§. 31. Limb'a judecatorieloru, cari depindu de la denumirea guvernului de statu e eschisivu cea magiara; inse ministerulu de justitia e obligatu a luâ in consideratiune, ca la fie-care judecatoria sê se aplice judecatori pricepetori de lucru d'in sinulu fie-carei natiunalitati.

Capu VI.

Drepturi de natiunalitate pre terenulu legelatiunii.

§. 32. Limb'a consultârii si afaceriloru in diet'a tieriei e cea magiara.

§. 33. Legile au a se publicâ in limba fie-carei natiunalitati, usitata in tiera.

Capu VII.

Asecurarea egalitati de dreptu alu natiunalitatiloru.

§. 34. Tote legile de mai inainte, contrarie determinatiuniloru de mai susu se stergu.

§. 35. Egalitatea de dreptu statorita in §§-ii de mai susu a fie-carei natiunalitati aflatorie pre teritoriulu tieriei se dechiarâ de lege cardinala a tieriei.

Siedinti'a de la 27. iun. a fostu forte scurta si fâr' de vr'o insemnate.

In siedinti'a d'in 28. iun. s'a cetitu rezultatul votisarei pentru doi notari dietali si majoritatea voturiloru s'a concentratu in A. Radich si S. Gajzagó.

Se dâ cetire proieptulu de decisiune facutu de ministru-lu lucrâriloru publice si alu comunicatiunii. — Se pune la ordinea dilei pre 1. iul.

Facundu-se roportu d'in partea comisiunei verificatoriei: N. Róser se verifica definitive, ér' alegerea lui Ios. Gull se nimicesce.

Apoi ce cetesce proieptulu de decisiune alu ministru-lu de finantie in privint'a deputatiunii, ce este de a se alege pentru precisarea quotei. Tisza, Bószörményi si mai multi colegi ai loru d'in stanga vorbescu in contr'a acestui proieptu; Deák lu apara d'in tote respoterile. Punendu-se la votisare proieptulu fu primitu cu unele modificâri stilistice.

Totu in 28. iun. dupa amedi la 6 ore se mai tienu o siedintia: objectulu fu alegerea deputatiunii amintite mai nainte.

(Va urmâ.)

A patr'a siedintia a delegatiunei austriace.

Siedinti'a de la 17 fauru se incepu la 1/2, 12 ore. D'in partea regimului erau de fatia: Beust, Becke, Hoffmann consiliaru, Gageru si Menszheugen consiliari de curte.

Se presinta 10 esemplarie d'in brosiur'a lui Rattazzi intitulata: „Despre cestiunea Romei.“

La ordinea dilei sunt: I. Spesele pentru cancelari'a Maj. Sale.

I. Comisiunea propune, ca sum'a speselor 72,854 fl. provediuta in budgetu pentru cancelaria Maj. Sale, — sê se aprobeze. — Delegatiunea primesce propunerea fâra de discussiune.

II. Budgetulu ministerului de esterne. Sum'a extraordinaria de 4000 pentru cancelari'a presiliale, se sterge cu totulu.

III. Conducerea centrale (puntulu 1—13). Comisiunea proiepteza a se sterge d'in budgetu 17,370 fl. si a se votâ numai 308,550 fl.; se primesce.

IV. Raportorulu cetesce budgetulu pentru spesele diplomatiale.

Rechbauer ar dorî, ca d'in punctu de vedere economicu locurile vacanti de ambasadori in Bruselu, Portugali'a Elveti'a si Spani'a se remana si mai de parte totu vacanti, ér' de alta parte posturile ambasadoriloru de la Haaga, Svedi'a Sasoni'a si Wurttembergi'a sê se reduca la agentie politice. Beust vorbesce in contra.

La votisare propunerea lui Rechbauer cade. Comisiunea propune, ca sum'a de 54,600 fl. ceruti pentru ambasadura d'in Rom'a sê se reduca la 37,200 fl. Delegatiunea primesce propunerea comisiunei dupa o disputa mai lunga.

V. Guvernul cere ca competinta a diplomatici, spese pentru reprezentatiune, persone si localitati, 724,200 fl. — Comisiunea proiecteaza a i se asuma 702,450 fl.

Ca spese ordinare sub titlulu acestu-a se oferescu 991,600 fl.

Guvernulu mai cere sub titlulu acestu-a pentru repararea edificiuului ambasadoralu d'in Rom'a 60,000 fl, cari fiindu a se solvi in 3 ani, pe anulu 1868 vinu 20,000 fl. Comisiunea recumenda primirea acestoru spese cu adausulu, ca guvernulu sê pregatesca ratiuciniu speciale si pre basca acestu-a sê incheie contractu de edificare, asiè câtu sê nu treca preste sum'a ceruta, ce ar fi a se solvi in 3 ani.

Gross se opune observandu, câ nu e vorba de 60,000 fl, ci despre 30,000 scudi, cari facu celu puticnu 75,000 fl. Nu pricepe, câ intrebuintandu-se si pan' ac' in totu anulu câte 5000 fl pentru palatiulu acestu-a, cum ar potè fi de lipsa atâtu a amaru de bani pentru renourea lui.

Wickenburg si Beust respuusera scurru lui Gross, si apoi se primî proiectulu comisiunei.

Ca bani de vigilia sunt preliminati 60,270 fl. — Comisiunea proiecteaza ac': 1. Sê se reduca aceste spese prin aplicatiuni noue sêu pensiunâri la posturile sistemisate si devenite in vacantia. 2. Sê se gatastea câtu mai curendu o lege despre banii de vigilia si pensiunare cu referire la accia, cari sunt in servitiulu diplomatiei, si sê se propuna sub desbâtere constitutiunale. Se primesce fâra de disputa.

Comisiunea oferesce sub titlulu acestu-a 84,300 fl. ca spese extraordinarie; se primesce si acêst'a.

Tote proiectele comisiunei de sub titlulu „dirigatoriile consulari“ se primescu. In inticlesulu acestor'a in locu de 588,580 fl spese cerute se oferescu 573,580 fl; ca spese extraordinarie 22,000 fl.

VI. Venitulu de 112,000 fl. alu consulateloru se iâ pentru acoperirea speseloru.

La titlulu alu patrlea se voteza in favorulu fugariloru d'in Muntenegru 35,000 fl.

VII. In locu de 2,000,000 fl, subventiune caruta pentru Lloyd, se oferescu 1,798,000 fl.

Delegatiunea unguresca.

Vien'a, 19 faur. In sedintia de asta-di a subcomitetulu ung. pentru bugetulu de resbelu se ascepta impartesiri interesante d'in partea ministeriului de resbelu. D'in cercetarile facute se areta, câ fondulu substitutiloru (resemperarea de la militia) a ajunsu la sum'a considerabile de treidieci si cinci de milioane flor. Se crede, câ de si nu se va intrebuintia sum'a acêst'a pentru lipsele anulul curg., totu-si se voru cere desicuri detaiate, câ unde se afla fondulu acêst'a si in ce modu se intrebuinteaza. Si control'a ratiucinielor, administratiunea fruntariulu militare si mariu'a voru veni asta-di la discutasiune.

In câtu pentru administrarea fruntariulu militare, in cercurile delegatiunei ung. domnesce convingerea: câ acêst'a nu se tiene nice de afacerile comuni, nice de cele de resbelu. Acesta parere o va constata si subcomitetulu, si de nu se voru trage de aci consecintie naturali inca in decursulu acestui anu. De altmintrea destulu obiectu de discussiune formeza padurile statulu d'in fruntariulu militare. Acele-a adeca cuprindu o aria de 1.742,372 juguri si abiè aducu venitu curatu de 552,900 fl., semnu invederatu, câ economi'a cu padurile aceste-a nice de câtu nu se bazeza pre principie sanetose. Pre mane sperenza subcomitetulu câ se va potè ocupà cu extraordinariulu.

Stergerile ce le-a facutu comitetulu delegatiunei senatulu imp. in bugetulu esterneloru au datu ansa la intrebarea: ce pusetiune va luà delegatiunea ung. fatia cu acele stergeri. In privintia acêst'a se asigura, câ nici una delegatiune nu va avè nimica contra celeilalte pentru stergerile facute la cutare bugetu.

Scarba constitutiunala in Beinsiu.

Sub acestu titlu s'au comunicatu in nr. 16. alu „Federatiunei“ o corespondintia d'in Beinsiu, la care On. Red. si descoperè dorintia de a potè primi o deslucire chiara in obiectulu corespondintiei amintite.

Se fia voi'a on. Redactiune. Credu câ respectivulu corespondinte, despre ale carui sentiminte leale neci am avutu neci câ am indoela nu me va interpretà sinistru.

Mai nainte cauta sê repetiescu si eu mahnit'ia esperintia, câ gimnasiulu de Beinsiu, -- ca unu leaganu firmu alu desvoltârii natiunale romane, precum si corpulu profesoralu, ca manuducatori credintiosi ai acelu-asi leganu alu filoru maicei natiune, totu-deuna au fostu, — si mai alesu de la situatiunea mistificata si inficiata, dorere chiaru prin câti-va romani ne demni de acestu nume maretin — in anulu 1861 — 1865 — celu mai ascutitu ghimpe in ochii acelor patrioti si democrati cu gura larga, cari pre langa tote câ dupa poteri se silescu a despoià pre romani de tote fruptele bucinatè egale indreptatiri constitutiunale, ma si pana d'ingura i aru rapi-o, anca au frunte in trufia loru a pretinde ca sê fia laudati si

mariti, vrei ori nu vrei, recunoscuti de compatrioti marinosi, fara a caroru mila viet'ia romanulu neci câ aru potè fi altu ce-va, decâtu o vecinica pocaintia subu jugulu unei siarlaterie, care numai pentru ca sê pota si ea pogni cu sbiciulu, si a face unu picu de toloba in lume si tiera, se uita de insesi detorintie proprie, si suferè umilitu loviturele crute asiè numita providentiale, de care se afla legata.

Dorere câ numerulu acestoru siarlateri si insielatori ai patriei si ai compatriotiloru nu prea scade, ma d'in contra, vediendu câ ad normam: corbu la corbu nu scote ochii, de multeori suntu prea favorisati, anca se sporesce.

Nu ne potemu dara mirà, deca corpulu profesoralu d'in Beinsiu, in incordat'a-si susceptibilitate, procede câtu de rigorosu cu imputarea gravamenelor sale, fiindu câ dupa cele scrise e silitu a privi ori ce atacu pozitivu sêu negativu de tendentiosu

Se trecemu inse la cestiune.

Dupa inceputulu lui ianuarie, Judele opidanu de Beinsiu precumu totu magistratulu, sêu mai bine d'isu toti juratii au resignatu, pentru câ dupa datina, opidulu are dreptu de a-si restaura in totu anulu antisti'a opidana.

Aducandu-se acêst'a resignare la cunoscentia dluu jude primariu, acêst'a au defiptu terminulu restaurarei pe 2 fauru. Voindu inse a se informà mai nainte despre dorintia cetatieniloru, au facutu intrebare câtra câti-va cetatieni de capetania — intre aceti atâti romani câti neromani — câ ore in asta privintia n'au fostu indatinata ce-va modalitate speciala, in contra carei n'ar voi sê gresiesca.

Respectivii intrebati comunicara modalitatea usuata câ adeca: Judii primari de pan'acumu au conchiamatu d'in partea preutiloru pre parochii tuturorn confesiuniloru, asemene 2—3 mireni d'in tote confesiunile, dupa acaroru ascultare apoi Judele primariu are de a candida la postul de jude opidanu d'in tote confesiunile câte 3 individi.

Judele primariu Dlu Iosifu Popu, atunci indatu au si facutu intrebarea câ ore nu au fostu datin'a de a invita la o astfelu de conferintia si corpulu profesoralu? la ce chiaru unu cetatienu romanu au respunsu câ: n. u. *).

Conferintia pentru candidatura a trecut, 2 fauru adeca diu'a alegerei au sositu, candu corpulu profesoralu si-au si datu protestulu pentru câ nu au fostu chiamati la alegere, ba neci incunoscentiati.

Judele primariu care la invitatiuni si incunoscentiare n'au avutu neci o incurgere, neci astfelu de detorintia, indatu au invitatu directu corpulu profesoralu, si alegerea au amnat'o peste 1 ora, candu apoi primi respunsulu de la directiunea gimnasiale câ adeca: „acumu sub actulu alegerei a chiamà corpulu profesoralu neci este dupa lege si cuviintia, neci cu potintia.“

Dupa acêst'a restaurarea s'au inceputu, si s'au efectuatu spre multumirea potemu dice mai generala a cetatieniloru.

Dlu Jude primariu au datu apoi Judelui opidanu, si antistiei indrumatiune atâtu vorbala câtu si in scrisu ca corpulu profesoralu in venitoriu la tote afacerile si adunarile de interesu comunu sê se invite.

Mi-tienui de detorintia a vi impartesi câtu sciu in caus'a acêst'a, cine le scie mai bine faca asemene, ca marcu Vasilie sê se scie orientà.

Niulu Timoteu.

Transilvani'a.

Deva, 16/4. fauru 1868.

Cugetu a nu fi de prisosu candu ve incunoscentiedin, câ si romanii d'in opidulu Deva, dupa o consultare d'in anulu espiratu, si-dedera silintia a constitui o societate de lectura cu devis'a; „prosperarea si progresarea limbei si literaturii nostre romane.“ Acesta societate, si pana la intarirea statutelor prin inaltulu reg. guvernulu tranu, in urm'a concessiunei capetate de la magistratulu cottse, fu deschisa de presiedintele provisoriu dlu vice comite Georgiu Cioclanu in 2-a l. c. st. n. in fatia unui numerosu publicu romanu si magiaru cu o vorbire potrivita si insufletitoria, intrerupta adese de „se traiesca.“ Dlu presiedinte aretà priu acesta vorbire ce folosu aducu astfelu de societati tuturoru natiunitatiloru, in progresulu si cultivarea literaturii si limbei.

Dupa dlu presiedinte vorbi dlu asess. la trib. cottse S. S. P. i s. o, desfasurandu asemene devis'a societatei deschise; apoi cuventà tenerulu. I. L. O. respundendu la cuventulu de deschidere alu dlu presiedinte si multiunindu in numele romaniloru dlu presiedinte si tuturoru acelor p. t. domni cari imbratosiara acesta idea salutaru, si cari si-dedera concursulu loru spirituale si materiale la infiintarea tenerii nostre societati de lectura romana.

In urma vorbi Dlu Gola Moses, presiedintele tribunalelu cottense d'in Deva si membru alu societatei nostre. Dsa lauda pre Romani si se bucura forte vediendu-se ferice a potè rostì o cuventare la deschiderea societatei de lectura romana. Dlu Gola vorbi romanesce, dovedindu prin acêst'a câ ne precepe limb'a forte bine.

Dlu protopopu I. Papiu, ca casieru provisoriu, si-dede ratiuciniulu, carele s'a transpusu unei comisiuni spre censurare si raportare cu ocaziunea tenerii adunarei generali, candu apoi se va alege definitivu si personalulu societatei de lectura in sensulu statutelor ce se voru intari d'in partea in-

* Lucrulu incepe a se chiarifica. Acestu nu singuru fu de ajunsu pentru ca d. jude sê nu inviteze pre corpulu profesoralu, — si ni este si noe pentru a potè caracterisà si cualifica faptul inu-si.

naltulu reg. Guvernulu; despre ce mi-voiu luà voia a ve incunoscentia la tempulu sêu mai pre largu, tramitiendu-ve si statutele aprobate.

Totu inceputulu este greu, cu tote aceste-a noi pan'acumu avemu 11 diurnale prenumerate, si adeca 4 diurnale politice romanesce, 8 scientifice-literarie rom, si 1 umoristicu rom., 2 politice magiare si 1 politicu germanu. Avemu inse sperantia câ in venitoriu vomu fi in stare a mai immulti numerulu diurnaleloru.

Ionu Sateanulu.

ROMANIA.

Siedinti'a adunarei deputatiloru de la 10. fauru.

Presiedinti'a dluu Fetu.

La ordinea dilei interpelatiunea dluu A. Lahovari.

D.A. Lahovari dîce câ interpelatiunea sa purcede din multimea petitiuniloru si reclamariloru ce-i vinu d'in districtu, si din o distituire ilegale, cum o crede dluu, care provine d'in gon'a unoru functionari inferiori, care si resbunu pentru ne-reusitele loru politice. Prefectulu lu acusa si ministrulu lu destitue cu cea mai mare inlesnire, numai in poterea unui articulu din lege. D. Zisu Dumitrescu primariulu de Rimnicu-Vâlcei e unu omu onorabilu si cunoscutu ca functionariu intregu, care s'a bucuratu de calitate de onestu functionariu inca d'in timpulu Printiulu Stirbei.

Am cautatu dosarulu acestei afaceri in ministeru si n'amu gasitu motive grave, ci numai nisce depesie telegrafice, câ-ci s'a destituitu prin depesie.

Si d. ministru acorda suspendarea primariulu fâra a se convinge de adeveru. Asiè se pazesce legalitatea? D. ministru a cerutu dluu Prefectu se-i arete care suntu cele mai principali detorii neglijate de primaru. Prefectulu respunde, câ n'a datu socotelele comune, n'a presintatu budgetulu anulul curentu, si a defigurat listele electorali. Aru trebui atunci sê se destitue mai antâiu curtea de compturi câ-ci n'a datu socotelele tierii intregi. N'a presintatu budgetulu, candu d. ministru n'a presintatu p'alu tierii, atunci ar fi trebuitu revocatu d. ministru. A defigurat listele, dar ore primariulu violeza listele. Nu, listele le a defigurat primariulu de sate, dupa ordinulu dluu Prefectu ca se scota d'in ele pe partisanii mei.

Pe candu mergea depesiele necurmatu de la prefectu la ministru, s'a transmis si o depesia a mai multoru locuitori câtra d. ministru. D. ministru inse n'a tienutu socotela de acesti starosti de comercianti ai unui micu orasiu, si a pus'o la dosaru. Omenii acestia au creditu ca destituirea primariulu e o afacere electorale. Credeamu inse dupa tote acestea câ dupa presiune nu va urmà resbunarea si gon'a; si câ primariulu ca functionariu independentu va potè vota in consciintia sa. Ve voiu ceti protestulu datu de sute de alegatori, comercianti, cu stilu prea neomenosu, ca de la nisce omeni simpli, cari credu pe D. ministru complice. (Cetesce protestulu.) Ceru apoi dluu ministru explicare, câ-ci crede câ acularile dluu prefectu nu suntu adeverate, si candu se cere perfectiune de la primariulu de la Ramniculu Vâlcei sê se cera si de la cei mai balti functionari.

Nu voesce, dice, a lovì in guvernulu a cautà sê-lu derime, a-lu impiedicà in mersu, sêu alu banul, câ-ci femeia lui Cesaru nu trebe a fi nici chiaru banuita.

D. Ministru Bratianu multiamesce dluu Lahovari câ l'a tratatu cu tratà Cesaru pe femeia lui, dar maritisiulu nu s'a facutu inca. Candu a auditu de interpelarea dluu Lahovari a creditu câ d-sa a strinsu tote protestatiunile d'in tiera ca sê faca o interpelatiune de interesu generale. Intielegea se adune D. Lahovari tote faptele de presiune d'in tiera ca sê le arete natunoi, sê arete si ilegalitatile guvernulu spre a întorce tier'a dintr'o cale de nona disolutiune; dar dluu Lahovari a ocupatu Camer'a numai cu alegerea d'in colegiulu I de Valcea; muntele a nascutu unu siorece.

Intreba câ ce imputare i face d. Lahovari? i dice: astu-felu este liberalismulu dtale, a carui fama a strabatutu pana in Valcea. I dice c'a destituitu pe primariu. Daru a facutu ore prin acêst'a o calcare de lege: Daca legea e viciosa, sê se reformeze. I s'ar potè inca face asta imputare daca ar fi destituitu pe primariu in multime pentru a numi pe partisanii dluu, — cu tote câ nu pote numi decâtu totu d'in consiliarii alesi, — daru numai prin destituirea primariulu d'in Valcea ce potere ar fi cascigatu? Numai la colegiulu dluu Lahovari i se imputa câ a destituitu pe primaru par' câ dac' aternâ triumfulu d-sale: parcâ in tiera n'ar mai fi decâtu doue poteri d. Bratianu si d. Lahovari. S'a facutu apelu la lealitatea d-sale: apoi marturisesce câ cu tota consideratiunea ce are pentru d. Lahovari, totu-si nu i inspira nici o temere si candu i s'a comunicatu prin depesia ca unii staruiescu ca d. Lahovari se fia alesu, a respunsu asemena prin telegrafu câ asta alegere i-ar fi forte placuta. O spune acesta cu sinceritate. D. Lahovari a disu câ procurorele a trimisu mandate pe la alegatori tu-spre a-i intimidà. Mandate n'a potutu trimite; daru acolo este pr'a si o lupta locala: dintr'o parte procurorele, d'in alta presiedintele, unii si altii se lupta in cerculu loru impreuna cu amicii lor; este o lupta curatu localu. Câtu pentru restituirea dluu primariu, cu tote câ acestu dreptu lu-dâ legea, inse zati suntu poterie motive pentru destituirea sa. D. primaru buce are povarna si nu platesce câtra comuna tacs'a legiuita; i s'a zulu intentatu chiaru unu procesu de unu arindasiu pentru abu-ancel suri. Apoi n'a destituitu pe primaru pentru a numi in locu unu acelu pe care a voitu, ci a destituitu pe primaru in virtutea art. 96. d'in lege si a numitu pe acelu d'entre consiliarii care a fostu alesu cu mai multe voturi.

D. Lăhovári dice că d. ministru a creditu, că e organu alu unei opoziții ce vrea să ie loculu daru că s'a insielatu. A cerutu numai dlui ministru cuventulu pentru ce s'a destituitu primarul și n'a respunsu în cestiune, adică a spune simplu și curatu că au facutu acest'a în puterea ce-i dă legea prin articolulu 96.

Dlul se mira, dice, că m'a combatutu anul acesta cei care m'au sustienutu anul trecut; acest'a e o amicie ce variasa dupe ventulu puterii.

În privința onorabilității acestui tierân u e prea ardietoru dice dlui, și nu se pune pe densulu, și d. primaru de Rimnicu e onorabilu că-ci a fostu de doue ori alesu. Daru lasandu d'o parte onorabilitatea, am vediutu că motive n'au fostut altele de cătu: asie voiu, asie facu.

Se include discutiunea și se trece la ordinea dilei.

Se pune în discutiune propunerea de desființare a Legii avocaților.

D. G. Brătianu, dice că națiunea se revolta și protesta candu se lovesce democrația, și privilegiulu său monopolulu avocaților lovesce aceasta democrație șiaceea propunere de a se desființâ legea avocaților a insuflatu o generale bucurie. Dacă în Franța, dicu unii, numai avocațulu pleda, pentru ce n'am adoptă și la noi acesta sistema. Daru Franța e în alte împrejurări nu ca statulu nostru, și nu trebuie se imităm pe Franța în tote. În Americ'a unde civilizațiunea e desțulu de susu, libertatea individuale domnesce, și fără unu corpu speciale, unu spiritulu de centralizare, ea nu e nici mai puțin culta nici mai puțin ferice ca Franța.

În Angli'a, în Germani'a, ori cine pote pleda, afara numai d'în Franța. Dice că ar dori nu numai să se primesca ideia de abolitiune a monopolulu avocaților, dar că ar vrea ca nici o voce se nu apare acesta ideia de monopolu, ce lovesce democrația și libertatea individuala.

D. Cămpiniu, dice că ori ce lege, se desființiezu totu printr'o lege; urmeza daru a se face unu proiectu de lege pentru desființiezu legii avocaților.

D. Cogălnianu, cere ca propunerea să se numesca proiectu de lege, și să se curme ori ce intardiare.

D. Gr. Lăhovári sustine contra dlui G. Brătianu că nu este unu monopolu legea avocaților, pentru că nu este o casta numai care pote da avocați ci ori-care dă unu esamenu că posedea cunoștințele cerute; apoi fia-care și pote pleda cauză a lui, numai nu pote pleda cauză altui-a.

D. Zeuceanu, dice că privilegiulu avocaților trebuie abolitu, și chiaru că corpu trebuie distrusu, pentru cauza de moralitate publica. Misiunea avocațulu e de a lumina justiti'a, dar pentru acest'a trebuie doue condițiuni: moralitatea și sciinția. Dar la noi legea acest'a devine immorală că-ci dă rezultate forte triste. Am vediutu, dice dlui, avocațulu care a insielatu pe nisee bieti tierani; și care candu a fostu amenințiatu că va fi scos din list'a avocaților a disu: „ce-mi pasa, am facutu stare“, altulu a forțiatu pe clientii sei, nisee tierani, cu dorobanti a-i plăti onorariu pe nedreptu.

Am vediutu avocați ignoreri care facu pe clientii a perde procesele, nu pote d'în rea credinția, dar d'în nesciinția.

Dar legea obliga pe avocațulu a pleda în curtea juratiloru ex-officio, a ocupă fotoliulu procurorului și alu judecatorului în casa de divergenția de opinii. De acea propune ca la fia-care curte se fie avocați plătiți, la curtea Juratiloru să fie cumu eră înainte la curtea criminală, și pe avocați să-i dispense de a mai ocupă fotoliulu de procuror și judecatoru.

D. Ministru alu Justitiiei se declara contra propunerii ce se face pentru desființiezu institutiunii avocaților, pentru că ea este forte folositoare și nu se pote înlocui prin alt'a. Dacă sunt avocați immorali acest'a nu pote fi d'în cauză a legii lipsindu corpu avocaților și neputendu-se numi de oficiu avocați pentru a pleda la curtea juratiloru, s'ar amana procesele pana să se gasasca avocați și acest'a ar jieni multu interesele.

D. Turnavitu, areta reulu existinței acestui corpu în societate, cumu avocații nu pot satisfice nevoiele tuturor cetățienilor că-ci toti fugu d'în judecior și se-ntrunescu în capitale pentru a dobândi renume și chilipiruri. Sustine că asta institutiune este unu monopolu, primitu a pleđa dacă n'are calpaculu în capu și siaiana negru. Se declara pentru desființiezu corpu de avocați pentru ca cetățienii să nu mai fie obligați a plăti atâtu cătu le ceru avocații privilegiati.

D. I. Ghica, demonstra că desființiezu corpu de avocați ar fi în favorea ignorinței și relei credințe, că-ci ar face pe seracu și pe locuitorulu d'în sate victima a tuturor siarlatanilor. Conchide că se roge ministerulu a veni cu unu proiectu de lege care să îndrepte oro-care defectuosități.

D. Ministru alu justitiiei, declara că sustinerea ce a facutu-o d'în parte-inumai, că-ci cu colegii dsale nu s'a întielesu asupr'a acestei propuneri. Cătu pentru proiectulu de reforma, camer'a pote să lu faca, avendu dreptulu de inițiativa, daru dlui nu vede de ce reforme pote fi primitore acest'a lege.

D. Tacu se declara în principiu contra institutiunii avocaților, pentru că în legea civile se prescrie că fia-care trebuie să potă pleda singuru cauză a sa, și s'o incredințiezu amicului seu. Inse acesta nu dă dreptulu a se dice cuvinte ca acele că corpu avocaților este o institutiune imorală. Cestiunea este a se sci cu ce s'ar înlocui asta institutiune pentru a nu vetamă interesele; legea este susceptibilă de perfecționare, se pote daru vedea și îmbunătăți.

D. Cogălnianu. S'a vorbitu în asta cestiune aducandu-

se exemple din alte țiere, daru acestea nu pot fi argumente forte temeinice, că-ci în Franța nu pote cauta nimeni procesulu său fără avocațulu și n'Chin'a nu este permis suptu pedepa nimeni d'a se presință înainte tribunaleloru c'unu avocațulu. Legea avocaților a fostu pusă în vigore în timpul dictaturei de dupa 2 maiu, prin urmare ar trebui să fie pentru mantinerea ei. Cu tote aste esperințe i-a probatu că în aplicarea ei are mari inconveniente și d'aceea-a trebuie a se vedea și îmbunătăți și pentru acesta cere să se amane cestiunea, să se cerceteze din nou de camera și să se faca reformele necesarie.

D. Cociu cere a se trimite propunerea dupa regulamentul la secțiune, că-ci ea a fostu cercetată de camer'a disolvată și majoritatea camerei actuale n'are cunoștința de dinsa.

Se decide a se trimite la secțiuni.

Sedința adunării deputatiloru de la 11. fauru.

Suptu presedinția D. vice-pres. Gr. Arghiropolu.

D. Gheorghiu, dice că are o interpelațiune a face dlui ministru de justitie.

D. Presedinte, dice s'o faca în adunare publica, și biuroulu o va comunica dlui ministru.

D. Gheorghiu, spune că voesce a întrebă pe D. ministru: 1. Cu ce dreptu pote tinē suspendata o sentința a curții de casatie? 2. Dacă curtea de casatie funcționeza de acordu cu legea său afara din lege? 3. Ce se face cu transferarea la lasi a acestei curti.

D. Carp, interpela pe ministeru ce se face în privința bandelor ce se formeza în țiera?

D. ministru Donici. Tier'a e în linisce funcționeza regulatu, și asi dori ca cuventulu de bande să nu se auda chiaru.

D. Carp. Interpelarea mea e cătu dnii ministri de interne și esterne, și bandele de cari vorbesce sunt straine.

D. ministru Donici. Respingu cu indignatie asemenea cuvinte de bande intr'o țiera linisecita, afara numai de nu se vorbesce de bande de musica. Cere să se comunice ministeriului interpelarea.

D. Carada, dice că dupa regulamentul o interpelare se desvolta în sedința publica.

D. Carp, dice că marchisulu de Moustier a cerutu dlui Cretulescu, agentulu nostru la Paris, explicări asupr'a acelor bande și a tielului ce urmeza politic'a noastră. De aceea a voitu să se sci ce însemnate au ele, și ce tielu urmarimu noi în politic'a esterna.*

D. Apostoleanu, aurtia că voesce a interpela pe D. ministru de justitie asupr'a legii convocării consiliilor județiene.

D. Holban raportorulu comitetului pentru verificarea tituriloru de deputatu ale D. C. Niculescu Catia, dă citire raportului, prin care acestu comitetu respinge alegerea. Se trage la îndoiala naționalitatea lui. Dupa o dezbateră mai lungă se pune la votu și se primesce cu 64 bile alba contra, și 48 negre pentru; și nefindu doue treimi se proclama.

D. Presedinte alu consiliului de ministri, comunica mai multe mesaje pentru lipirea mai multor comune una de alt'a și pentru nisee noue tacse, și se trimitu la secțiunile respective.

D. Holban dă citire raportului comitetului însărcinatu cu verificarea titulei dlui Sgrumala.

D. Agarici dice, că dupa unii cestiunea dlui Niculescu, ar fi identica cu a dlui Sgrumala, daru dlui nu o crede și adauga ca dacă Camer'a nu e scrupuloasă în aseminea afaceri o să se vedea curendu plina de straini. În ajutorulu dlui Sgrumala nu se aducă acte romanesce, ca în ajutorulu dlui Niculescu. D. Sgrumala nu e înscrisu în rolurile tierii la nici o dare, la nici o contribuțiune, și dlui declara că nu va vota pentru unu profesor de limba greacă, ca să lu faca deputatu în Camer'a romana și apoi nici exterioru nici vorb'a dlui Sgrumala nu-i permitu dlui a-i da votulu.

D. G. Brătianu, dice că E. Sgrumala ca Macedonenu pote avea accentu diferitu de alu nostru, dar asta nu face nimicu. D. Sgrumala ca Macedonenu n'avea trebuința a si cere împământinerea, și noi nu trebuie se-i pretindemu de cătu numai o legatura de anima.

Pentru o mica forma care lipsece, nu trebuie să respingemu pe d. Sgrumala, căci amu ran pe fratii nostri romani d'în Macedonia.

D. Cogălnianu. Dacă d. Sgrumala va da parol'a sa de onore că e Romanu Macedoneanu, voiu vota, dice, pentru dlui pe fatia; inse dlui nu e Macedoneanu; și io care cunoscu pe toti în Moldova, care o jocalu unu rol ore-care, n'amu cunoscutu pana acumu pe acestu d. Sgrumala, jocalu nici unu rol, căci e cetățienu elinu; dlui a fostu profesor de limb'a elina și în urma la școl'a de comerțiu, daru nu sunt pretutindene profesori straini? S'a disu că muma dlui Sgrumala se numesce Neramza, și în Macedonia nu sunt neramze: dacă mergemu pe semnificati'a cuvintelor Sgrumala vrea se dica piru cratiu. Afara de acest'a citește și unu protestu, a doi membri ai consiliului comunale de Galati contra dlui Sgrumala și conchide cerendu respingerea deputatulu de Galati.

Se include discutiunea și se primesce cu 66 bile pentru și 42 contra proclamandu-se d. Sgrumala deputatu.

*) În nrulu venit. va urmă interpel. resp. a dlui Carpu, precum și respunsulu dlui ministru de int. I. Brătianu. R.

D. Ministru I. Brătianu, citește unu mesagiu prin care se cere ca pensiunea dlui Gr. M. Alesandrescu să se transmita la mosconitori și alu duilea mesagiu prin care se înainteza camerei creditele extraordinare și suplementare deschise de guvern, în timpul nefuncționării camerei.

D. Gheorghiu. Dice că e de opinie de a se numi o comisiune pentru a luă socotelile statulu pe anii trecuti, și să se trimita la secțiuni.

D. Presedinte alu biurulu dice că acesta comisiune e prevediuta chiaru în regulamentul Adunării.

Se decide ca acesta comisiune să fie compusa de 7 membri și procedandu-se la votare s'a alesu: DD. Dim. Ghica, Gr. Arghiropolu, Pana Bueseu, T. Mechedintianu, I. Codrescu, Eraclidu și Candianu.

Dupa „Rom.“

Noutăți Straine.

FRANȚA. Discursulu lui Thiers, ținutu a supra proiectulu legii de presa în sedința d'în 30. ianuariu a Corpulu-Legelativu:

(Urmare.)

Tribunalulu e în manele dvostre și nu este publicitate. Apoi principiile d'în 89 au voitu publicitatea sentințelor; pentru ce? Pentru că de este lipsa ca acuzatulu să aiba judecatorii săi, judecatorii inca trebuiesc a fi judecati prin opiniunea publica. Ast'a s'a dăsu prin unu cuventu sublimu de cătra aperiatorulu lui Ludovicu alu XVI.: „Posteritatea vi va judecă judecat'a.“ (Forte bine! forte bine!)

Ei, domnilor, judecatorulu adeveratulu alu judecatorulu este opiniunea publica, cum s'ar potă dara opri publicitatea?

Dvostra aveți putere nemarginita a supra diurnaleloru, poteti a le inavuti și a le ruina dandu-le și denegandu-le anonciurile și auctoritatiunea de a fi vendute pe stradele publice.

Fără ca să intru în detaiuri mai lungi, am dreptulu de a dice, că pana candu veti ave acest'a putere, libertatea presei va vemanē în manele guvernulu.

Inse recunoscu, că legea propusa aduce doue ameliorațiuni: suprimerea auctorizațiunii premergatorie și suprimerea avertismentulu, cari au fostu o censura adevărata. Inse nu me obligati să dicu că în Franța e statorita libertatea presei, fiindu că, multiamita modalității, cu care delictule sunt definiate, multiamita constituției tribunalulu, multiamita absinției publicității pentru debateri, libertatea remane în manele dvostre. Dvostra nu veti lipsi a dice, că press'a are o estindere cătu se pote de mare, și veti cită articli d'în diurnale, cari se voru parē a dovedi acest'a, inse nu e aci decătu o libertate suferita, și candu vi va placē, precum v'a placutu în dilele trecute, le veti persecuta, veti face în casu de lipsa doue-spre-diece procese de o data. Si pre ce base ati facutu procesele aceste? Pre o base forte debile, pentru însciințările sedințelor noastre. Acest'a asprime mi vine de totu neaplicabile la unu ministeriu nou, care a-buna-sema putienu se va fi fostu îmbucuratu de a-si solvi asie binevenit'a sa. Deci, o repetezu, dacă ni s'a si facutu donulu graciosu a doue mesaje liberali, libertatea presei remane totu-si de totu în manele guvernulu. (Miscaminte diverse.)

Dvostre ve puneti în atacu cu o putere nemarginita, mai mare decătu dvostre și chiaru decătu noi insi-ne, puterea tempulu, și mai cu seama a tempulu nostru. Restrinsa, intr'a-deveru, a dese-ori de cinci-diece de ani incoce prin guvernule noastre, și ast'a, o recunoscu, la cererea tierii inas-si.

O voce: A tierii întieleginti. (Sgomotu.)

Thiers: Libertatea presei a fostu receruta totu-de-un'a prin tier'a inas-si. (Interruptiune.)

Javal: Prin Franța întieleginte! (Sgomotu nou.)

Thiers: Totu-de-un'a întieleginte.

Granier de Cassagnac: Ceru cuventulu.

Thiers: Să fimu sinceri. Dacă Franța nu recere asta-di libertatea presei, pentru ce ne aduceți dara legea acest'a? (Miscări diverse.)

Dacă credeti că Franța nu voiesce d'în libertatea acest'a, bine dara, retrageți legea. Aceia, cari au acest'a opiniune, să o prochiame aci și să vina a combate proiectulu.

Gran. de Cassagnac: O vomu face.

Thiers; Eu afflu forte naturale și forte respectabile ca să se dica: Franța nu voiesce libertate de presa. Inse pentru mine e lucru mai putienu respectabile, dacă s'ar vota legea, pe langa tote că aceea e rea și dicundu totusi că Franța nu voiesce asi ce-va.

Ce s'atinge de mine, eu sum convinsu, că Franța voiesce libertatea presei, și chiaru pentru că se sci acest'a prea bine, s'a adusu legea. Franța, intr'a-deveru a potutu vedea în tempu de cinci-spre-diece ani ce este unu guvern necontrolatu prin libertatea presei.

Garnier Pages: Mai cu seama trebuiesc întrebate financiele! (Rechiamatiuni.)

Thiers: Franța voiesce a sci, a sci totu, și acestu-a e geniulu tempulu. S'ar dice, că omulu, nepatiente de a tral, nu mai voiesce a da actelor vietii private neci chiaru tempulu, ce este de lipsa spre îndeplinirea acelor: aceea ce se facea intr' unu anu, voimu a-o face intr'o luna; aceea ce cerea o luna, o voimu intr'o di, intr'o ora. Acest'a nepaciința se face sensibilă mai cu seama prin doue lipse imperiose: a locomotiunii și a informațiunii rapede.

Marsilia care eră odinora de doue-diece-si-cinci de dfile de la Paris, e prea departe în doua-diece de ore; nu mai voimu a da decătu noue și doue dile pentru a merge la New-

York, care eră în departare de patru-dieci de zile de Europ'a. Posta, telegrafu, tote trebuiesc să fugă ca-si cugetulu.

Pământulu devine ca o fiintia animata sub acesta inventoria de fire, asemene unei mrege de nervi; elu va fi, ca-si fiintia vietuitoria, într' o clipita incunoscintiatu despre totu ce se intempla, inse cu aceea diferentia, că impresiunile sale se voru impartesi nu numai unui capu singuru, ci la atâtea capete, câte sunt in lumea poporelor civilizate. (Forte bine! forte bine!) Si acestu-a nu este efectulu unei curiosități desierterte. Nu, privirea omului e de lipsa pentru omu, si lu face mai umanu; pământulu va deveni asiè mai ospitale, si mai in stare de a fi locuitu. (Noua aprobatiune.)

Ei, dara press'a si-a insusitu mediu-locele aceste de informatiune. Ea a infintiatu aceste diurnale admirabile, cari sunt sierbite ca-si guvernele cele mai bine informate, cari au unu reprezentante in tote afacerile inca si pe campii de batalia. Multiamita acelora, negutiatoriu d'in cetate scie ce se intempla pre totindine; elu vede starea tergoriloru (marturieloru); elu obserba si judeca guvernele; si judecandu si despre alu sèu, invetia a-lu direge mai bine.

Ei, dara domniloru, noi insi-ne ne obserbâmu si ne judecâmu unii pre altii, si aci cu me punu in anim'a cestiunei.

Sè vedemu! poteti dvostrè fi fâra de acestu diurnalu calumniatoriu, in contra carui-a voiti a ve aperi? Acestu-a e lucrulu d'antâiu, care lu rechiamati, demanoti'a, desceptandu-ve, si nu pentru a ceti d'in elu frivolități, pentru a ve distrage, ci pentru a ve informà despre afacerile publice, cari au devenitu afacerile nostre private.

Dvostre voiti a sci, câ ore pace, ori bataia se potea ceti in presera pe fruntea omeniloru nostri de statu. Averea pote vi este pusa in cine-scie ce speculatiuni departate, si pote câ fiulu, ce e lucru si mai seriosu, vi este in ce-va pericle, mai vertosu asta-di, candu cu legile, ce se facu pre totindinea, si cari le facemu noi insi-ne, e forte greu d'a nu fi in armat'a activa, in reserva sèu in gard'a nationale mobile (Risete.)

Acèst'a este totu? Nu. Dvostre cercati in diurnalu inca si alta-cc. Aci, in acèsta adunare, se petrece o mare parte d'in viet'a nationale. Dvostre ati asistate, ati luat parte la siedintie; dar' totu-si cetiti cu atentiune recitarea acelora. Pentru ce? Dvostre voiti a sci, câ dice-se ore despre ministri, pre cari i iubiti, — cu totu dreptulu, ast'a o recunosc, — câ ei au fostu elocinti, câ logic'a loru a fostu nerresistibile; vi este placutu a audî inca aplausele, cu cari i-ati incarcatu, si placerea vi este inca si mai deplina, daca poteti ceti totodata, câ adversarii loru au fostu reci, traganatori, debili in ratiucinâri. (Risete noue.)

Voiti sè vi facu o marturisire? Dvostre sunteti asiè facuti, asiè dara? Ei, dara noi inca. (Risete.) Ni place sè ni-se dica câ amu fostu atragatori, nerresistibili; câ ministri dvostrè au avutu rea logica. Si voiti, ca sè indeplinescu marturisirea? Fie dara, noi o credemu. (Haritate indelungata.) Eca ce ne face pre noi ca sè iubimu si sè ne tememu totodata de libertatea pressei. Ei, sè ni concedemu dara unii la alti acelesi avantagie. A dà unora cuventulu, a-lu denegà altora, este o nedreptate.

Voiti sè se facu o impartire? unora sè li se dee poterea, coloralati cuventulu? Nu ve suatuescu; guvernele, cari au poterea, trebuiesc sè aiba si cuventulu pentru a-si esplicà si a-si aperi faptele. Inse cugetati numai, in tempu de cincispre-diece ani, ati avutu deodata si poterea, si cuventulu. Nu vreu sè facu o necuviintia, aducundu personalități, fiindu câ ar' fi vorba de mine; inse aduce-ti-ve a minte, câ cuventulu inainte de cincispre-diece ani n'a fostu privilegiulu poterei. (Sgomote diverse.)

Bine dara, veti dice, fia cuventulu pentru totu omulu, inse sub conditiune, ca fiesce-care sè s'cia folosi de acelu-a cu cumpetu.

Cu cumpetu! cu asiè vrè; inse ce e cumpetulu? Elu este mesur'a drepta in critica. Ei, dara are cine-va acèsta mesura? Pentru lucrurile fizice, noi avemu un'a, noi, Francesii: metrulu (mètre); inse in lucrurile morali unde este metrulu? Este cine-va, care sè lu aiba? (Risete. — Miscâri diverse.)

Noi insi-ne vomu vorbi si ratiucinà ca-si dvostrè. Ce trebe a se conchide de aci? Acea, câ rechiamandu moderatiunea, ca se rechiamu pentru sine si nu in folosulu altui-a. Eca pentru ce asiè dori sè ve aducu la acèsta indulgentia imprumutata, care constituosce adeveratulu spiretu alu libertății. Cuventulu moderatiune nu se pote defini, determinà cu esactetate; trebeu dara ca sè-si dee unii altora libertățile, cari fie-care le pretinde pentru sine.

Sciu câ mi-se va dice: negà-veti câ este ce-va, ce se numesce moderatiune? Nu, a buna-sema, si sunt in Franci'a multe spirete moderate, cari formeza adeverat'a opiniune publica. Inse a ajunge la acèsta perfecta moderatiune, e lucru greu.

Câta superioritate, câta perfectiune ar' trebui, pentru ca la totu lucrulu sè nu iai decâtu arguminte bune, sè le scii bine unii la olalta, sè ai concisiunea si insufletirea fâra violintia!

Inse, sè nu adaugu multe, ast'a e insa-si perfectiunea, si noi, cari ori-cum suntemu alesii tieri, asiè lesne o potemu ore ajunge? Noi numai a rare-ori nimerimu judecat'a ast'a sigura, legatur'a asta deplina, insufletirea ast'a fâra violintia. Si dvostrè voiti, ca nisce scrietori, nisce diurnalisti, cari a buna-sema nu sunt alesii, cari si-dau ei insi-si misiune, se observeze neintreruptu acèsta mesura atâtu de dorita? Inse, iertati-mi cuventulu, marturisirea e copilaresca.

Asiè este, scrietorii trebeu sè-si dee loru insi-si misiune pentru a represintà cugetulu adeveratu alu natiunei. Daca

este unde-va unu spiretu, obscuru, solitariu, in care resare o idea adeverata, roditoria, folositoria, trebeu ca elu sè aiba cuventulu. De aci urmeza invederatu, câ scrietorii sunt de multe ori primii veniti, si câ unu omu, care si-a petrecutu viet'a conducundu afacerile publice, se vede câte o data silitu a primi lectiuni si de la unu teneru, abiè esitu d'in colegiu, care lu invetia ce este Austri'a, Prussi'a, Spani'a. Se intempla, câ acestu teneru invetia la vertute si desinteresare pre omeni de acci-a, cari si-a consacratu tota esistintia pentru patri'a loru.

Ei, dara ce nenorocire este aci? In tier'a nostra sunt omeni illustri, cari de patru-dieci de ani sunt espusi la tote privirile pe teatrulu acestu-a alu politice; sunt chiaru si de aceia, cari au suferitu, cari au fostu atacati cu inversiunare. Si spuneti-mi, este vre-unulu, care sè fie fostu micioratu? (Nu este! — Asiè e!) (Va urmà.)

ITALIA. In siedintia d'in 17 l. c. ministeriu depune pre mes'a casei unu proiectu de lege, in sensulu caruia se acorda principesei Margareta o zestre de 500,000 de franci. Era altu proiectu cu privire la manipularea provisoria a financiiloru pentru lun'a lui Martiu. Ministrulu presedinte spereza, câ camere'a inca in decursulu lunci curg. va votà bugetulu, ca sè nu fie silitu a propune spre votare camerei o alta lege provisoria. Dupa aceste-a s'a continuatu desbaterile asupra bugetulu. Deputatii Dodola si Sela tienura cuventâri lungi asupra bancei nationale. La banc'a nationale s'a inceputu subscripiunile pentru vendiarea imprumutulu fortiatu de 30 milioane cu cursu de 71-20.

Foi'a „Corespondintia italiana“ demintiesce faim'a despre miscârile d'in Sicilia.

ANGLIA. In siedintia camerei reprezentantiloru d'in 15 fauru nefiindu membrii in numeru de a potè aduce decisiuni, s'au facutu diferite interpelatiuni si propuneri. Deputatulu Ewart face propunere pentru primirea sistemulu decimal. Generalulu Sykes interpeleza guvernulu in privintia consulatelor d'in oriante. S'au facutu si alte interpelatiuni respective propuneri in caus'a invetiamentulu; inse cea mai insemnata propunere o facu secretariulu primariu alu Irlandiei Earl of Mayor pentru prelungirea suspinderii cartei „Habeas Corpus“ in Irlanda pana la finea lui Martiu.

Guvernulu — dice domnul generalu — cu dorere profunda trebeu sè faca propunerea acèst'a, ca sè pota paralizà miscârile fenieniloru. Guvernulu are date despre scopulu tendintiloru, cari nu potu fi alta ce-va, decâtu ca dupa restornarea ordinii sè se formeze o republica irlandica. Conjuratiunea si-afâ partenire nu numai in statele americane, ci si in continente. Prin suspinderea cartei „Habeas Corpus“ succese guvernulu a prinde pre mai multi d'intre capii conjuratiunei, era pre altii i a terorizatu fâra ca sè fie fostu silitu a recurge la tribunalele extraordinarie. In pre-sinte sunt 96 inchisi era in anulu trec. s'au incaptivat 265. Deputatulu Bagwell se mira cum de guvernulu nu si-dâ parerea cu ocaziunea acèst'a pentru impacuirea Irlandiei si imbunatatirea stârei de acolo. Nefiindu altii insemnati de a vorbi, se concede cetirea partei d'antâiu a proiectulu. In siedintia d'in 17 s'a concesu cetirea partei a doua cu privire la suspinderea cartei „Habeas Corpus.“ Guvernulu cu ocaziunea acèst'a depune proiectulu nou de reforme pentru Scoti'a; censulu va fi asemene cu alu Angliei, si sicte deputati Scotiani voru avè locu in parlamentulu Angliei. Ministrulu Derby e inca totu morbosu.

PRUSSIA. Corpulu legelativu in siedintia d'in 15 fauru a votatu definitivu bugetulu pentru anulu 1868, care se suie la 159,757,064 de taleri.

Proiectulu lui Lasker privitoriu la asecurarea libertății parlamentarie fu respus d'in partea casei magnatiloru. E de insemnatu, câ ministrulu de justitia a tienutu de lipsa a face amintire câ guvernulu nu aproba proiectulu lui Lasker. In siedintia d'in 18 fauru s'au primitu conventiunile inchiate cu principii desposedati, fiindu recomandate si d'in partea ministrulu de financie, care dechiarà totu olalta, câ decumva nici dupa publicarea legiloru nu voru incetâ welfii cu tendintiele si machinatiunile loru, prussii voru ocupà era-si bunurile regelui Anoverei, si nu i se va dà pensiunea anuale pana nu va fi resoluta si partea cealalta a respectà contractele precum le respectâmu noi. Foi'a „Kreuztg“ demintiesce faim'a, câ in Berolinu s'aru infintia o nunciatura si dice câ in privintia acèst'a nici amintire nu s'a facutu.

Banchetulu esregelui Giorgiu in Vien'a. Esregele Anoverei serbâ la 18 l. c. aniversarea de 25 de ani a casatoriei sale. Spatiulu nu ne ierta a descrie amuntele acestei festivități, pomp'a si lussulu orbitoriu cu care erâu decorate incaperile de primire, insemnâmu numai câ cin'a acèst'a a costatu preste 15,000 fl., intre cari pote multi florinasi storsi d'in sudorea

romanului, peregrinati la Prussi'a ca spese de resbelu d'in 1866 si de acolo intorsi in posunariulu esregelui Giorgiu ca desdaunare pentru tronulu pierdutu. Mai bine de 700 de Anoverani venisera a fericità cu acesta ocaziune pre fostulu loru suveranu, care-i salutà cu urmatoriulu toastu: „Primiti, iubiti mei Anoverani, multiemita mea cea mai fierbinte, pentru câ ati venit la acesta serbatoarea de casa. Voi mi-ati prefacutu prin acèst'a straintatea in patria. O legatura intima familiare lega de o mia de ani casa domnitoria Anoverana cu poporulu sèu. Acesta legatura ne tiene inca si acum la olalta. Sosirea vostrami-o documenteza acèst'a, ea este icon'a sentimintelor unii poporu intregu, o icona, care nu reflecteza de câtu credintia si aderintia. Eu nu ve potiu multiemi destulu pentru acesta credintia; cuvintele nu-su de ajunsu pentru acèst'a, repetu numai: multiemita! multiemita! multiemita! Asemene credintia o remuneraza dereptatea lui D.licu si ea o va remunera si aici. In istoria casei mele se afla esemple de principii esilati cari er' s'au rentorsu in patria; strabunulu casei mele a trebuitu sè-si parascesca tier'a si rentorse era-si; toti sciti câ mosiulu a trebuitu sè traiesca diece ani in straintate, si apoi totu-si se rentorse. Asiè me indreptatesce prevedintia a cre-le, câ si eu voi rentorce era la Anover'a ca rege liberu si ne lepenitate. Ve provocu se beti pentru restituirea regalului Velfiloru, a tronulu Velfiloru, pentru rentorcerea mea in meluoculu vostru. Dèe D.licu câtu mai in graba renviarea tronulu Anoverei, rentorcerea mea la unu poporu, a cârui credintia si aderintia ar' potè fi o imagine viua pentru tote poporele pământulu. Unu „Vivat“ pentru revelarea nostra câtu mai in graba in regalulu Velfiloru!“ — Esregele beu si plausu; pocalulu lui se perondâ pre la anoverani si siampânerulu curse pana dupa miediulu noptii.

Varietati.

* * * *Diurnalulu „Der Osten“* serie, câ in 15 l. c. dlu Dim. Bratianu fu primitu in o audintia la Maj. Sa.

* * * *(Rothschild insielatu).* Precum se aude, Rothschild a cumpertu 22 de mie de obligatiuni false de la calea ferata de Orleans. Daun'a, ce a suferitu in negociarea acèst'a se orca numai la 6 milioane.

* * * *(Multiunita publica.)* Sabserisulu mi tienu de cea mai santa detorintia a esprime in publicu cea mai profunda multiunita illust. d. Andreiu Mocioni, care a binevoitu a me impartesi într'unu ajutoriu marinosu de 50 fl. v. a.

Pest'a, 20 fauru 1868 Corneliu Batinu, juristu in alu IV. anu.

* * * *(Balulu primu nationalu)* arangiatu de tene-rimea romana d'in Oradea Mare la 10 fauru. Mi tienu de detorintia a aduce pucine notitie despre balulesse d'antèiu romanescu arangiatu in Oradea Mare. *Pedecele cele* multe, care le respinse cu resolutiune activitatea comitotulu arangiatoriu, nu potura sta in cale la reesirea splendida a balulu. Gustulu in decoratiunea salei a fostu pe deplina corespondietoriu, si fcu onore arangiatoriloru, mai frumoasa cumun'a impletita dintrandafirii sesulu frumosu fâra destingere de nationalitate. „Romani'a“ s'a jocalu de 50-60 de pa-rechi, si a facutu o sensatiune forte placuta si asupra strainiloru. Desclinitu fu aplaudatu „Calusierulu“ jocalu sub „pauza.“ Unu prospectu forte frumosu dede cerculu dameloru la Cotilionu. Intre ospeti a fostu nepresentate tote ramurile judecatoriesi si militare, participat'au forte multi mar-giari; numai d'in provincia n'a venit pre cum s'a asteptat. La indestulirea comune a servitu si orchestrulu „Vena tele riloru“ care esecutà cu mare istofime piesele sale. Petrece rea a fostu forte amicabile, încâtu departandu-se mai toti d'abiè deman. la 6 ore, au dusu cu sine o suvenire neuitabile la acèst'a festivitate nationale. — La reesirea splendida contribuitu forte multu pre stimatulu nostru nationalistu d'Iosifu Romanu cu pre st. Donna, patron'a balulu, prin suaturile loru, parte prin sacrificie materiale. — *Desebita* linita multiunita merita domn'a Romanu, matron'a balulu pentru ide'a cea buna cu jocarea unor obiecte pretiose pe lă-teria, prin ce s'a maritu venitulu balulu câtu de binisior. Tenerimea nostra candu si-are patronii marinosi, se aventà la ce e bine si filosoforiu. Se spereza unu venitu frumosu de la prim'a incercare, ostenelele voru fi incoronate pre care la tempulu sèu inca vomu luà notitia. Traiesca tronii, traiesca tenerimea!

Fabiu. raii

Scire mai noua.

Parisu 21 faur. Diurnalulu „Patrie“ publicat'au o inesciintiare d'in Braila, care dice câ la frontariu Moldovei si ale Besarabiei se intrunescu cete rusesci, si intaresce, cumca într' adeveru esistu comiteza cari promitu locuitoriloru d'in Besarabi'a ajutoriu rusescu, in casulu rescolarei.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: ALESANDRU ROMANU.